

sk

Európska únia
Regionálna politika

info regio

panorama

| č. 19 | apríl 2006 |

**Mestá pre rast, zamestnanosť
a súdržnosť**

Pôsobenie štrukturálnych fondov v oblasti miest

Obsah

Mestá pre rast, zamestnanosť a súdržnosť

Mestá a ich význam pre Európu

Mestá majú veľký význam pre podporu rozvoja spoločnosti, sociálneho začlenenia, občianskej a kultúrnej identity.

Svedectvo: Európsky parlament

Perspektívy rozvoja miest

Nové programovacie obdobie európskych fondov (2007 – 2013) bude obsahovať výrazný prvok rozvoja miest.

ERDF a Kohézny fond v činnosti: Maďarsko, Holandsko, Slovinsko, Portugalsko

Svedectvo: Španielsko

Reportáž: Rozvoj mestských štvrtí

Programy URBAN pomáhajú mestským štvrtiam získať príťažlivosť a novú dynamiku, podporujú takisto hrdosť a nádej tamojších obyvateľov. Dôkazom sú Lipsko a Dortmund.

Činnosť URBAN II: Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Belgicko, Írsko

Svedectvo : Švédsko

Svedectvo: Česká republika

Činnosť URBAN II: Rakúsko, Taliansko, Grécko, Fínsko

Snímky (stránky): Európska komisia (1-4-5-6-8-9-10), URBAN II Gijon (s. 14), URBAN II Lipsko, Dortmund (15-16-17), MASPD (s. 20)

Obálka: Nová sieť mestskej dopravy v Santa Cruz (Kanárske ostrovy, Španielsko)

Ďalej prispeli: Pierre Ergo, Alexander Ferstl, Sylvie Harburger, Jean-Luc Janot, Daniel Mouque.

Táto publikácia bola vytlačená v anglickom a francúzskom jazyku na recyklovanom papieri.

Prehľad tém v 19 jazykoch Európskej únie možno nájsť na stránke:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Text tejto publikácie nie je právne záväzný.

3

7

8

13

14

15

18

19

20

21

Politika súdržnosti a európske mestá

Mestá a ich význam pre Európu

Michael Parkinson (*)

Mestá sa stále častejšie stávajú skôr hybnou silou celoštátnej aj regionálnej ekonomiky, než ekonomickou príťažbou – sú „bohatstvom národov“. Nepredstavujú len ekonomický prínos, či iba trh. Mestá majú veľkú schopnosť podporovať rozvoj spoločnosti, jej súdržnosť, občiansku i kultúrnu identitu.

Zschochersche StraÙe v Lipsku, jedna z hlavných trás, ktorá bola obnovená s pomocou programu URBAN.

Súčasnosť je pre mestá rušným obdobím. Veľa sa diskutuje o ich význame pre dosiahnutie úspechu v národnom i celoeurópskom meradle. V uplynulom desaťročí mnohé mestá prekonal obdobie transformácie a získali novú úlohu v hospodárskej, spoločenskej, politickej a kultúrnej oblasti. Prínos mnohých miest zvyšuje ich význam v stále viac globalizovanom svete. Niektoré mestá sa stali centrami strategického rozhodovania, výmeny a komunikácie. Intelektuálne zdroje, ktoré umožňujú dosiahnuť vysokú úroveň inovácie, sa často sústreďujú na univerzitách a vo výskumných ústavoch. Mnohé mestá uskutočnili rozsiahlu fyzickú obnovu predovšetkým v centrách, ktoré poskytujú atraktívne komerčné, ubytovacie a obchodné zariadenia. V početných mestách sú významné kultúrne zariadenia, ktoré sa stále častejšie stávajú zdrojom ekonomického rastu a tvorby pracovných miest. Napriek tomuto potenciálu sa však mnohé komunity i jednotlivci dostávajú na okraj hlavného ekonomického a sociálneho prúdu. My všetci v Európe sa preto musíme usilovať o rozvoj ekonomicky konkurencieschopných, spoločensky súdržných miest s dlhodobou udržateľným rozvojom.

Širšia diskusia o budúcnosti miest sa premieta aj do súčasnej debaty o budúcej politike súdržnosti v Európskej únii. V uplynulom desaťročí striedavo silnel i slabol význam miest v regionálnej politike EÚ. Niekedy sa im pripisoval

veľký význam, inokedy sa zanedbávali. Je však celkom jasné, že mestá sa nedávno dostali na prvé miesto v európskej politickej agende. Dokazuje to napríklad Rozhodnutie Rady Európy z roku 2005 o konkurencieschopnosti a súdržnosti, závery z neformálnych stretnutí ministrov EÚ v Rotterdame v roku 2004 a v Bristole v roku 2005, ako aj kľúčové politické vyhlásenia Európskeho parlamentu z roku 2005. Význam miest zdôrazňujú aj politické dokumenty Výboru regiónov, siete EURO CITIES a mnohých konferencií EÚ, z ktorých najvýznamnejšou bola konferencia v holandskom Noordwijku v roku 2004. Napriek odlišnému prístupu všetci účastníci pochopili význam miest pre národný i celoeurópsky úspech, vyzdvihovali ich dôležitú pozíciu a politický význam.

Kľúčovým dokumentom, ktorý zaručuje mestám prioritné miesto v politickom programe na nasledujúce mesiace, je však ostatný dokument Európskej komisie na tému Politika súdržnosti a mestá². Ide o mimoriadne dôležité vyhlásenie, ktoré by mohlo ovplyvniť budúcnosť štrukturálnych fondov a miest v celej Európe v nasledujúcom desaťročí. Je nevyhnutné, aby sa obsah dokumentu dôkladne prediskutoval a som presvedčený, že získa aj rozsiahlu podporu. V ďalšej časti tohto článku sa venujem kľúčovým myšlienkam a návrhom obsiahnutým v tomto dokumente.

(*) Profesor Michael Parkinson, riaditeľ Európskeho inštitútu pre mestské záležitosti, John Moores University, Liverpool. m.h.parkinson@ljmu.ac.uk

(2) Politika súdržnosti a mestá: príspevok miest k rastu a pracovným príležitostiam v regiónoch. Európska komisia, 2006.

Nový inštitút technológie FH JOANNEUM v západnom Graze (Rakúsko) v bývalej priemyselnej oblasti, ktorý sa vďaka podpore programu URBAN premenil na komplex so špičkovými technológiami.

Politika súdržnosti a mestá: prínos miest k rastu a vzniku pracovných miest v regiónoch

Tento významný dokument má dve úlohy – doplniť Strategické smernice Spoločenstva na roky 2007 – 2013, pričom zdôrazňuje význam miest, a poskytnúť kľúčové návrhy, ktoré môžu pomôcť v príprave štrukturálnych fondov. Komisia žiada členské štáty, aby tento dokument využili pri príprave novej politiky súdržnosti. Mimoriadne jej však záleží na tom, aby sa partneri miestnych orgánov intenzívne podieľali na príprave. Dokument spája rozsiahle politické snahy, kľúčové zásady ich šírenia, ako aj presne stanovené politické postupy. Týka sa troch hlavných oblastí. V prvom rade objasňuje význam miest pre Európu a zdôrazňuje význam udržateľného rozvoja miest pre európsku regionálnu politiku. Ďalej obsahuje náčrt štyroch kľúčových politických cieľov pre európske mestá. Potom nasleduje určenie špecifických prostriedkov na dosiahnutie týchto náročných cieľov na finančnej a riadiacej úrovni. Tento článok popisuje obe úrovne.

Trvalo udržateľný rozvoj miest a jeho význam pre európsku regionálnu politiku

Mestá v mnohých prípadoch podporujú úspešnú modernú znalostnú ekonomiku svojimi charakteristikami, ako sú kreativita, inovácia, kultúra a podnikanie. Úspešnosť miest má napríklad význam pre získavanie kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá sa môže uplatniť v konkurenčnej globálnej ekonomike. Mestá sú mimoriadne dôležité aj pri zvyšovaní regionálnej výkonnosti. V Európe neexistujú úspešné regióny, ktoré by mali neúspešné mestá. Správne riadenie miest prispieva k trvalému rastu a kvalite prostredia. Intenzívnejšia spolupráca miest s okolitými regiónmi a inými mestami môže zmierniť nepotrebné vzájomné súperenie a prispieť tak k vyváženějšímu rozvoju v celej Európe.

Aký typ miest by sa mala Európa pokúsiť vytvárať?

Podľa dokumentu by si mestá mali vytýčiť štyri zásadné politické ciele – zatriktívniť sa, zvýšiť svoj prínos k inová-

cii, podnikaniu a k znalostnej ekonomike, vytvoriť viac lepších pracovných miest a obmedziť spoločenskú nerovnosť v mestách.

Vytváranie atraktívnych miest

V dokumente sa zdôrazňuje fakt, že pri zatriktívňovaní miest sa treba sústrediť na štyri body – dopravnú dostupnosť a mobilitu, kvalitu služieb, kvalitu životného prostredia a zabezpečenie kultúrneho vyžitia.

Doprava, dostupnosť a mobilita

Hlavnou úlohou je pomôcť mestám zvýšiť ich dostupnosť pre širšie európske i vzdialenejšie trhy a posilniť ich vnútornú mobilitu. V dokumente sa preto zdôrazňuje, že národní, regionálni a miestni partneri musia podporovať dobré spojenia na hlavné letiská a dopravné osi, spoluprácu medzi mestami, cenovo dostupnú, účinnú, efektívnu a integrovanú verejnú dopravu, podporovať alternatívne a ľahšie typy dopravy, zlepšovať mobilitu a uľahčovať dostupnosť dopravy pre ľudí, ktorí nemajú autá.

Spravodlivý prístup ku kvalitným službám a vybaveniu

Vysoká kvalita služieb zatriktívňuje život v mestách, zabezpečuje zamestnanosť a zvyšuje konkurenciu na trhu pracovných síl. Preto musia mestá poskytovať účinné a cenovo prístupné služby v oblasti zdravotníctva, sociálnych služieb, vzdelávania a administratívy, školské zariadenia ktoré podporujú rovnosť mužov a žien, kvalitné služby v rámci celej mestskej oblasti a prístup k nim aj pre imigrantov a kultúrne znevýhodnené skupiny.

Kvalitné životné prostredie

Mestá musia riešiť aj vplyv vlastného rozvoja na kvalitu životného prostredia. Musia sa snažiť o regeneráciu priemyselných oblastí a ochranu zelene, koordinovať využívanie pôdy a iné politiky na rôznych úrovniach riadenia, investovať do fyzickej infraštruktúry a aktívne riadiť dopravu a podporovať úsporu energií.

Zlepšovanie kultúrnej ponuky

Pri rozhodovaní o investíciách v súkromnom sektore, ako aj pri rozhodovaní o umiestnení kvalifikovanej a potenciálne mobilnej pracovnej sily sú stále dôležitejšie podmienky výhodnej polohy. Kultúra a turistika sú tiež dôležitým potenciálnym zdrojom pracovných príležitostí. Kultúrne zariadenia sú významným faktorom vytvárania občianskej a kultúrnej identity. Mestá preto musia podporovať intenzívny kultúrny život, venovať pozornosť kultúrnym a spoločenským zariadeniam a podujatiam, a podporovať vzájomné prepojenie v rámci komunít aj medzi jednotlivými komunitami.

Podpora inovácií, podnikania a znalostnej ekonomiky

Mestá majú mimoriadne významnú úlohu v oblasti ekonomickej konkurencieschopnosti. Musia preto vytvárať stimulačné podmienky pre inovácie a podnikanie, zjednodušovať verejnú správu a podporovať spoluprácu medzi vysokými školami, výskumnými ústavmi a súkromným sektorom.

Pomoc malým a stredným podnikom (SMEs)

Pre tento účel je nevyhnutné, aby mestá celkovo zlepšili ekonomickú infraštruktúru, aby zabezpečovali pora-

denstvo a služby podnikateľom a aby podporovali spoluprácu medzi ekonomickými partnermi. Okrem toho musia uľahčovať prístup podnikateľov k financiam a podporovať podnikanie mladých ľudí, žien a etnických menšín.

Inovácie a znalostná ekonomika

Mestá musia prilákať potenciálne mobilné pracovné sily zlepšovaním kvality života, musia viesť prípravu inovačných stratégií v celom regióne. Vzdelávanie, výskum a rozvoj by mali byť efektívnejšie a dostupnejšie i pre malé a stredné podniky. Dôležitá je aj podpora vytvárania väzieb medzi univerzitami, vládou a súkromným sektorom, ako aj rozvoj integrovanej informačnej stratégie a prijatie eko-inovácií a systémov manažmentu životného prostredia.

Vytváranie nových a lepších pracovných príležitostí

Mestá poskytujú veľké ekonomické príležitosti, ale prinášajú aj značné sociálne problémy. Žije v nich nadpriemerný počet vysoko vzdelaných a kvalifikovaných ľudí, ale aj viac ľudí s nižším vzdelaním alebo bez kvalifikácie. Mestá sú závislé od štrukturálnych síl a makroekonomickej politiky, ale nemôžu ich nijako výrazne ovplyvňovať. Musia však využívať všetky dostupné možnosti. Všetci partneri na všetkých úrovniach riadenia musia spolupracovať pri príprave a reakciách na ekonomické zmeny. Mestá musia budovať partnerské vzťahy medzi kľúčovými ekonomickými a spoločenskými činiteľmi. Takisto musia robiť všetko pre to, aby podporili zamestnanosť najzraniteľnejších skupín obyvateľstva.

Zvyšovanie zamestnatelnosti výchovou a vzdelávaním

V tejto súvislosti mestá musia podporovať rozvoj sústavy celoživotného vzdelávania, zabezpečovať vysokú kvalitu vzdelávania a zvýšené investície do vzdelávacej infraštruktúry, podporovať znevýhodnené skupiny pri vstupe na pracovný trh, pritiahnuť kvalifikovaných robotníkov a pracovníkov v podporných službách, rozvíjať vzdelávacie a integračné programy a zapojiť tak sociálne vylúčených ľudí do práce a podnikania.

Odstraňovanie nerovností v mestách

Napriek veľkému ekonomickému potenciálu sa vo väčšine európskych miest nachádzajú oblasti a komunity, ktoré sú vylúčené z hlavného ekonomického prúdu. Ako ukazuje posledný mestský audit, týka sa to hlavne menšinových etnických komunit, žien a mladých ľudí. Mestá by preto mali podporovať spoločenské začlenenie a poskytovať rovnaké príležitosti pre všetkých občanov, ako aj zlepšiť ich bezpečnosť.

Podpora sociálneho začlenenia a rovnakých príležitostí

V tejto oblasti Komisia zdôrazňuje, že mestá a ich partneri musia riešiť otázky, ako sú podpora integrácie skupín imigrantov pomocou jazykového a všeobecného vzdelávania, podpora spolupráce medzi mestskými úradmi, školami a miestnymi spoločenstvami poskytovaním vzdelávania mladým ľuďom, zdokonaľovanie sociálnych služieb s cieľom vyriešiť problémy detskej chudoby a zabrániť javu „detí z ulice“, zdokonaľovanie vedomostí a kvalifikácia žien a podpora žien na pracovnom trhu a v podnikaní, ako aj sprístupnenie predškolských

zariadení pre deti tých žien, ktoré sa vracajú späť na pracovný trh.

Zvyšovanie bezpečnosti občanov

Mestský audit ukázal, že kriminalita a strach z kriminality sú v mestách vyššie ako v iných lokalitách. Audit zároveň ukázal, že podľa názoru verejnosti je bezpečnosť rozhodujúcim prvkom príťažlivosti miest pre investorov i obyvateľov. Komisia zdôrazňuje, že v tejto oblasti musia mestá prijať spoločný proaktívny prístup k znižovaniu kriminality, vrátane plánovania, vytvárania a podpory verejných lokalít na tieto účely, zameranie na rizikovú mládež, a najmä v zárodku identifikovať a zachytiť mladých potenciálnych páchatelov kriminálnych činov, vytvárať a profesionalizovať pracovné príležitosti v oblasti miestnej bezpečnosti, a to aj pre miestnych obyvateľov. Do tejto oblasti patrí vytváranie miestnych sprostredkovateľov, mestských strážnikov, pouličných a susedských hliadok.

V portugalskom Guimarães sa uskutočnila rekonštrukcia centra mesta. Cieľom je stimulovať rozvoj turistiky, kultúry a malých a stredných podnikov.

Ako vytvoríme úspešné mestá?

Prirodzene úspešné mestá nestačí len chcieť, ale treba aj nájsť spôsob ako ich vybudovať. Financie a rozhodovacie postupy sú v tomto procese mimoriadne dôležité. Čo teda v tejto súvislosti podporuje Komisia?

Financovanie obnovy miest

Dokument sa podrobne venuje metódam financovania rozvoja miest. Fondy EÚ už podporujú infraštruktúry rôznych typov prostredníctvom investícií do dopravy, likvidácie odpadov, vzdelávania, informačných technológií a komunikačných sietí. Európska investičná banka poskytla v roku 2004 úver 3,2 miliárd eur na obnovu miest vrátane výstavby sociálneho bývania, a úvery vo výške 2,3 miliárd eur na mestské dopravné systémy.

Rozvoj finančníctva

Absencia rizikového kapitálu však najviac brzdí rast podnikania a inovácie. Komisia a EIB preto uviedli nový nástroj s názvom JEREMIE na roky 2007 – 2013, ktorý umožní finančným sprostredkovateľom so skúsenosťami v rozvoji podnikania a mikroúverov požičať kapitál podnikateľským subjektom.

Partnerstvo verejného a súkromného sektora

Verejný a súkromný sektor má rozsiahle možnosti v oblasti financovania veľkých projektov na obnovu miest. Podľa dokumentu by mestá mali takéto partnerstvá využívať, pretože verejné zdroje musia doplniť aj súkromné financie a súkromný sektor poskytuje skúsenosti i zdroje. Efektívnosť súkromných zdrojov však závisí od toho, či sa stanú súčasťou rozsiahlejších plánov miestnej správy v danej oblasti.

Zvyšovanie kvality riadenia miest

Zrejme najdôležitejšie princípy uvedené v Dokumente Komisie sa týkajú riadenia mestských oblastí, najmä podpory spolupráce na úrovni mesto – región, integrovaného prístupu k rozvoju miest, angažovanosti občanov a poučenia zo skúseností.

Podpora spolupráce na úrovni mesto – región

V mestských oblastiach pôsobia mnohé správne orgány so zameraním na rôzne účely: dopravu, ekonomický rozvoj, ekologické služby, marketing, výchovu a vzdelávanie, sociálne služby a zdravotníctvo. Je veľmi dôležité, aby navzájom efektívne spolupracovali a tak maximalizovali rozvojový efekt v širšom mestskom regióne. Takáto stratégia je výhodnejšia ako vzájomná konkurencia alebo spory. V Dokumente sa zdôrazňuje, že európske mestá potrebujú dosiahnuť kritické množstvo v globálnej ekonomike a musia čo najintenzívnejšie spolupracovať. Treba lepšie spravovať styčné plochy medzi mestom, predmestím a vidiekom, aby užívatelia platili za poskytované služby tam, kde žijú a aby vidiecki a predmestskí užívatelia nadmerne nevyužívali služby mestských poskytovateľov. Treba zvýšiť kvalifikačnú úroveň mestských profesionálov.

Komisia predovšetkým zdôrazňuje, že členské štáty a regióny musia delegovať na mestá viac právomocí v rozhodovaní o mestských záležitostiach v štrukturálnych fondoch a tiež ich zapojiť do programov plánovania, realizácie a vyhodnocovania.

Využívanie integrovaného prístupu k trvalému rozvoju miest

Dokument zdôrazňuje, že rozvoj miest je dlhotrvajúci zložitý proces, ktorý vyžaduje integráciu rozličných politických sektorov a trvalé zapojenie mnohých partnerov vo verejnom, súkromnom a občianskom sektore. Vyššie uvedené sa stalo jednou z kľúčových skúseností pri riešení otázky úspešnosti iniciatívy URBAN v uplynulom desaťročí.

Mestá musia pre svoju oblasť zabezpečiť pevný dlhodobý plán, ktorý bude obsahovať postupy na dosiahnutie ekonomických, sociálnych a ekologických cieľov. Plán treba dôsledne sledovať a všetci kľúčoví partneri sa musia plne zapojiť do plánovania, realizácie a vyhodnocovania mestských programov.

Účasť občanov

Podmienkou všeobecného partnerstva je, aby sa do podpory ekologicky a sociálne udržateľného rastu a zamestnanosti v mestách zapojili aj mestské občianske skupiny a iné mimovládne organizácie. Mestá musia podporovať zvyšovanie kapacity takýchto skupín najmä v oblasti elektronickej verejnej správy. Mestá sa musia

snažiť preklenúť kultúrnu priepasť, ktorá často prekáža spolupráci medzi politikmi, úradmi a občianskymi skupinami.

Siete a výmena skúseností

Európske mestá majú mnoho dobrých skúseností, na ktorých môžu budovať. Je mimoriadne dôležité, aby sa vzácné zdroje nepremrhali na znovuobjavenie už objaveného. Mestá musia maximálne využiť svoje skúsenosti získané z programu URBACT a iných európskych a národných systémov. Komisia v tejto súvislosti plánuje rozšíriť výmenu skúseností z miest programu URBAN na mestá v celej Európe.

Univerzita v Cadixe (Španielsko), oddelenie morských vied: rozsiahle možnosti výskumu.

Ako ďalej?

Nachádzame sa v rozhodujúcom čase diskusie o budúcnosti európskych miest. V posledných rokoch sa veľmi rýchlo dostali na popredné miesto národných a európskych politických programov. Ich potenciálny prínos pre zvyšovanie ekonomickej konkurencieschopnosti a sociálnu súdržnosť uznávajú mnohé národné vlády, Európsky parlament i európske mestské a regionálne záujmové skupiny v celej Európe. K tejto diskusii výrazne prispel Dokument Európskej komisie, ktorý určuje niekoľko kľúčových politických postupov, najdôležitejšie pracovné princípy, ako aj celý súbor presných postupov, ktoré určujú podobu budúcej európskej politiky súdržnosti. Sú dostatočne flexibilné na to, aby neprekážali národným, regionálnym a lokálnym odlišnostiam. Sú však aj dostatočne špecifické na to, aby v budúcnosti usmerňovali voľbu stratégie a mechanizmov. V niektorých krajinách a mestách sú už známejšie a aj sa využívajú. Hlavnou podmienkou je, aby ich preskúmali a podporili všetci partneri vo všetkých členských štátoch. Keď sa tak stane, budeme môcť v našich mestách prejsť od diskusie k činom.

„Mestská problematika: týka sa nás všetkých, ale kto ju riadi?“

Jean-Marie Beaupuy, poslanec Európskeho parlamentu, člen Výboru regionálneho rozvoja (REGI), predseda podskupiny Európskeho parlamentu pre mestské bývanie

80 % našej populácie žije v mestách a na mestských predmestiach. Prirodzeným dôsledkom koncentrácie ľudí je kryštalizácia potrieb (v oblasti dopravy, bývania, využitia voľného času, kultúry atď.) a ťažkostí (bezpečnosť, nezamestnanosť, znečisťovanie...). Do spravovania týchto otázok sa zapojilo mnoho rozhodujúcich orgánov a ďalších činiteľov. Je to však práve samotný občan, kto sa po celý deň stretáva so všetkými ťažkosťami keď sa pohybuje vo svojom okolí, cestuje do a z práce a vyrovnáva sa so znečisťovaním prostredia a s nebezpečenstvami. Tieto problémy sa prelínajú a prekrývajú v každodennom živote. Každá snaha riešiť ich individuálne bez akejkoľvek spolupráce je odsúdená na neúspech. Preto sa domnievam, že pre mestské problémy môže byť výhodný len integrovaný prístup.

V našej demokratickej Európe je povinnosťou verejných činiteľov zabezpečiť svojim spoluobčanom súdržnosť vo verejnej činnosti vykonávanej v ich záujme. Okrem smerníc a finančných príspevkov je pre rozhodujúce subjekty nevyhnutná intenzívna spolupráca. S cieľom využiť túto koordináciu pri riešení rôznych problémov spoločne s ďalšími členmi Európskeho parlamentu vyzývame na:

- > spoločné využívanie a propagáciu „správnych postupov“;
- > systematické poverovanie vhodných osôb (koordinátorov) vedením projektov.

Zároveň sme presvedčení, že mestský orgán samosprávy má často, ak nie vždy, najvhodnejšiu pozíciu na prevzatie tejto funkcie.

Vďaka tomu budeme môcť dosiahnuť známe lisabonské a gothenburské ciele a vytvoriť trvalo udržateľné spoločenstvá.

Európsky parlament podporuje „mestský rozmer“ v európskych inštitúciách

Mnohí z nás v Európskom parlamente prevzali zodpovednosť aj za naše mestá alebo regióny, vďaka čomu sme získali praktické vedomosti o skutočnosti. Preto je celkom prirodzené, že ako členovia Európskeho parlamentu sme:

- > na úrovni miest rozšírili nariadenia o budúcich štrukturálnych fondoch (2007 – 2013) počas hlasovania pri prvom čítaní (júl 2005) hlavne o tieto body:
 - prístup k bývaniu (článok 59);
 - podpora témy „mestského rozvoja“ (článok 36);
 - podpora princípu partnerstva (článok 10).

> Vytvorili sme podskupinu pre mesto a bývanie (pozri protifašlú stranu).

> Prijali sme správu Jean-Marie Beaupuyho s názvom „Mestský rozmer v kontexte rozširovania“, ktorá vyzýva ku konkrétnym činom a k pomoci pri ich realizácii. Parlament preto vyzýva k:

- lepšej koordinácii medzi rôznymi zložkami v rámci každej európskej inštitúcie;
- územnému operatívne dialógu medzi Európskou úniou a mestami, medzi vládami a mestami a s občanmi;
- rozvoju nástrojov Európskej únie na urýchlenie realizácie správnych postupov;
- realizácii integrovanej mestskej politiky na priestorovej a tematickej úrovni;
- monitorovaniu a kontrolným postupom na získanie poznatkov o dosiahnutých výsledkoch;
- zvláštnej pozornosti voči mladistvým a ženám.

> Naším cieľom je zabezpečiť optimálne riešenie mestského rozmeru v rámci budúcej Strategicko-smernice Spoločenstva pre Politiku súdržnosti na roky 2007 – 2013.

Podskupina pre mesto a bývanie

Podskupinu pre mesto a bývanie tvorí 68 poslancov rôzneho politického presvedčenia. Podskupina má 73 partnerských organizácií a v jej činnosti jej pomáhajú odborníci na mestskú politiku. Podskupina už iniciovala mnohé pozmeňovacie návrhy pre budúce nariadenia o štrukturálnych fondoch na obdobie rokov 2007 – 2013. Podskupina pôsobí aj ako združenie a nátlaková skupina. Sleduje predovšetkým dva ciele:

- > Podnecovať a podporovať zodpovedné osoby na európskej a vnútroštátnej úrovni pri realizácii účinnejších postupov v prospech miest.
- > Vydávať lepšie zákony v záujme miest.

Už od svojho založenia v roku 2004 táto skupina veľmi aktívne upozorňuje zainteresovaných partnerov na mestské problémy, najmä volených zástupcov, rozhodujúcich činiteľov, združenia a občanov.

Kontakt: http://www.udf-europe.net/main/deputes_page.jsp?path=/deputes/beaupuy/&type=auparlement/070905

Perspektívy mestského rozvoja

Projekt zlepšenia prístupu na letisko v Ríge (Lotyšsko) sa uskutočnil v rámci PHARE a prispel k rozvoju mesta.

Nové plánovacie obdobie (2007 – 2013) bude obsahovať výrazný mestský rozmer.

Mestský rozvoj je už dlhšie jednou z kľúčových úloh Európskej politiky súdržnosti. V súčasnom období plánovania (2000 – 2006) je iniciatíva Spoločenstva URBAN jedným zo špecifických prostriedkov pre rozvoj podnikateľstva, zamestnanosť, sociálne začlenenie a pre zabezpečenie kvality fyzického a prírodného životného prostredia v mestských oblastiach.

Vo väčšine programov štrukturálnych fondov sú mestá a aglomerácie už dlho hybnou silou rastu a zamestnanosti. Program výmeny skúseností URBACT je významným nástrojom na rozšírenie a prehĺbenie našich poznatkov o najvhodnejších postupoch v rozvoji miest.

V súčasnej dobe treba prevziať tieto zásady i do nového plánovacieho obdobia (2007 – 2013). Rokovania o nových nariadeniach a smerniciach pre štrukturálne fondy sa ukončia včas, aby sa v lete už mohli prijať. Budú obsahovať výrazný mestský prvok, čiastočne aj na základe údajov z miest, ktoré vzišli z verejných diskusií na začiatku roka 2006¹.

V súčasnom období naďalej pretrvávajú výzvy trvalo udržateľného rozvoja v sociálnej oblasti a v oblasti životného prostredia až po zvýšenie životnej úrovne v nových

členských krajinách. Okrem toho však v politike súdržnosti treba i naďalej podporovať doterajšie úsilie s ohľadom na 1) Lisabonský program rastu a zamestnanosti a 2) tvorbu silných partnerstiev s miestnymi činiteľmi.

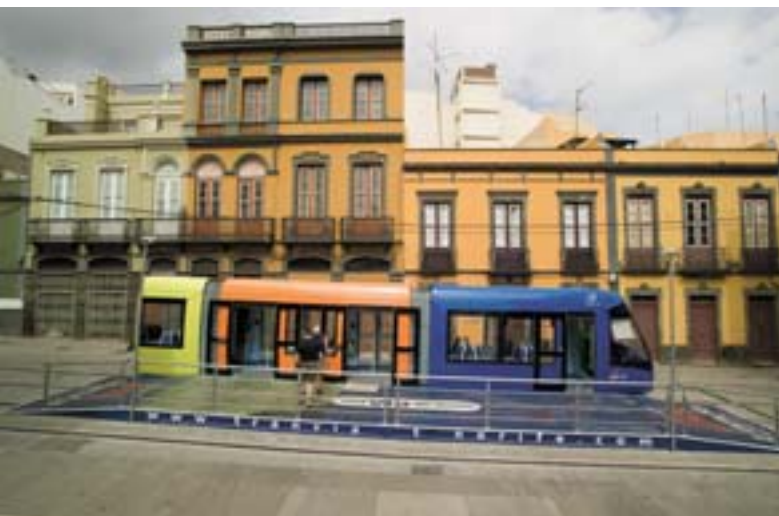
Návrhy Komisie na riešenie týchto úloh obsahujú:

- plné začlenenie mestských programov do „hlavného prúdu“ s možnosťou previesť kompetencie na miestnych činiteľov;
- posilnenie a rozšírenie programu URBACT o výmenu skúseností a správne postupy;
- inovačné finančné nástroje s osobitným zameraním na zlepšenie postavenia mikropodnikov.

Činnosť miest v hlavných oblastiach

Komisia chce venovať viac priestoru otázkam z mestskej oblasti tým, že do programov pre regionálny rozvoj začlení aj opatrenia v tejto oblasti (Všeobecné nariadenie, s. 7). V prvom rade to znamená, že odporúčania v národných

⁽¹⁾ *Politika súdržnosti a mestá: príspevok miest k rastu a zamestnanosti v regiónoch. Európska komisia, 2006.*

Vozidlo premáva v Santa Cruz (Kanárske ostrovy, Španielsko) a slúži na propagáciu nového systému mestskej dopravy.

strategických referenčných rámcoch musia obsahovať okrem tematických a územných priorít aj priority, ktoré sa týkajú trvalo udržateľného rozvoja miest. (Všeobecné nariadenie, článok 25.4.b).

Podobne (tam, kde je to vhodné) by pracovné programy mali obsahovať aj integračný plán trvalo udržateľného rozvoja miest (Všeobecné nariadenie, články 25.4.b, 36.4 a 5). Tento plán by mal obsahovať jasný popis priorít mestského rozvoja. V praxi to má znamenať prioritu pre mestské otázky, spolu so zoznamom relevantných miest a mestských oblastí.

V ideálnom prípade by sa uskutočnenie týchto opatrení delegovalo na orgány miestnej samosprávy a na ostatných miestnych partnerov. Prínajmenšom by však mali byť aspoň plnohodnotnými partnermi pri plánovaní a realizácii tejto činnosti.

Hlavné mestské aktivity by sa podľa svojho charakteru mali uskutočňovať podľa metódy URBAN, lebo rôzne otázky v tejto oblasti vyskytujú, sa riešia práve metódou URBAN v rámci integrovaného a celostného prístupu (Nariadenie o ERDF, článok 8). To napríklad znamená, že by mali obsahovať aj takéto opatrenia:

- zlepšenie fyzického životného prostredia vrátane oblastí poškodených výstavbou a priemyselnou činnosťou;
- ochrana historického a kultúrneho dedičstva;
- podpora podnikateľskej činnosti a miestnej zamestnanosti;
- sociálny rozvoj;
- poskytovanie služieb špecifickým skupinám populácie.

Až 15 % finančných prostriedkov možno presunúť na projekty typu Európskeho sociálneho fondu.

Inovatívne financovanie: JEREMIE a JESSICA

Podpora rastu podnikania a inovácie prinášajú určité riziká. Európska únia má najmä nedostatok rizikového kapitálu a záruk na pôžičky pre zanedbané oblasti.

Nová spoločná iniciatíva „JEREMIE“ Európskej komisie a Európskej investičnej banky (EIB GROUP) sa preto zameriava na zlepšenie prístupu k financiam pre začínajúce firmy, na rozvoj malých, stredných a mikropodnikov.

Iniciatíva „JEREMIE“ bude k dispozícii pre programovacie orgány. Tie naviažu svoje programové zdroje na JEREMIE a získajú tak výhodu systému „na kľúč“, ktorý poskytuje akreditácie finančným sprostredkovateľom so skúsenosťami v rozvoji podnikania a poskytovaní mikroúverov. Títo akreditovaní finanční sprostredkovatelia budú následne požičiavať kapitál JEREMIE podnikom a iným konečným príjemcom.

JEREMIE posilní rast, zamestnanosť a sociálne začleňovanie v mestách Európskej únie, zahrnutých do programov Štrukturálnych fondov. Očakáva sa, že ďalší takýto kapitál sa do regiónu alebo mesta presunie nielen zo skupiny EIB, ale aj z iných finančných inštitúcií.

JESSICA je spoločná iniciatíva Európskej komisie, Európskej investičnej banky a Rozvojovej banky Rady Európy na financovanie trvalo udržateľného rozvoja miest. Jej cieľom je zabezpečiť bežné financovanie obnovy a rozvoja miest využitím kombinácie grantov a pôžičiek.

V rámci iniciatívy JESSICA budú môcť riadiace orgány:

- financovať viacero typov verejno-súkromných partnerstiev, alebo iný spôsob rozvoja miest, projekty mestského rozvoja, ktoré môžu zabezpečiť dlhodobú návratnosť celej investície alebo jej časti;
- zabezpečiť jednoduchšiu a flexibilnejšiu správu fondov určených na mestský rozvoj;
- dosiahnuť vyššiu účinnosť obmedzených grantových zdrojov v oblasti rozvoja miest a to tak, že dokážu získať príspevky od medzinárodných finančných inštitúcií, bánk, zo súkromného sektora a pod.

Podpora malých a stredných podnikov v Svaneke, Bornholm (Dánsko): dielňa, kde sa ručne vyrábajú sklené výrobky, určené na vývoz.

Program URBACT: výhody zoskupenia európskych miest

URBACT I (2003 – 2006) je program na výmenu skúseností medzi činiteľmi v oblasti mestského rozvoja. Program spĺňa reálne požiadavky zo strany miest. Doterajšie výsledky sú dôvodom pre jeho ďalšie pôsobenie aj po roku 2006.

V priebehu posledných pätnástich rokov Európska únia postupne vybudovala základy mestskej politiky, ktoré sú zhrnuté v pracovnom dokumente jednotlivých oddelení Komisie: „*Trvalo udržateľný mestský rozvoj spája poskytovanie kvalitných verejných služieb s hospodárskymi a spoločenskými cieľmi a cieľmi v oblasti životného prostredia. Pre uskutočnenie „trvalo udržateľných celkov“ uvedených v dohode z Bristolu², treba vytvárať partnerstvá na miestnej úrovni, ktoré zohľadňujú verejné, súkromné a spoločenské záujmy.*

Programy pilotných projektov Urban (1990 – 1993 a 1997 – 1999), URBAN I (1994 – 2000) a URBAN II (2000 – 2006) boli financované vďaka politike súdržnosti a umožnili rozvoj politiky integrovaného mestského rozvoja na skutočne vysokej úrovni (216 oblastí v Európe). Pozitívne výsledky z týchto skúseností, predovšetkým v prípade URBAN II, a zistenie, že mestá majú zásadný význam v oblasti produktivity a zamestnanosti, viedli Európsku komisiu k realizácii návrhu integrovať politiky trvalo udržateľného mestského rozvoja do spoločného základu politiky súdržnosti na obdobie 2007 – 2013.

179 miest, 375 partnerov

URBACT bol vytvorený na začiatku roku 2003 s cieľom organizovať výmeny medzi mestami, ktoré sú účastníkmi iniciatívy Spoločenstva URBAN, aby sa poučili z nadobudnutých skúseností a aby tieto poznatky mohli uplatniť v čo najširšom rozsahu. URBACT splnil konkrétnu požiadavku: na programe sa zúčastňuje 179 miest, z toho 40 % s počtom obyvateľov nad 200 000 a 33 % s menej ako 200 000 obyvateľmi. Od 1. mája 2004 sa na programe URBACT môžu zúčastňovať aj mestá z desiatich nových členských krajín. V súčasnosti tvoria tretinu všetkých účastníkov. Okrem miest, ktoré sú hlavnými činiteľmi programu, sa na práci v programe URBACT zúčastňujú aj regionálne orgány, vysoké školy a dokonca i členské štáty. URBACT má už 375 partnerov v 20 sieťach, 6 pracovných tematických skupín, ako aj pracovné skupiny, ktoré združujú siete so zameraním na spoločnú tému.

V roku 2005 sa v rámci programu URBACT zorganizovalo viac ako 10 pracovných seminárov. Každý seminár mal 20 až 30 účastníkov vrátane zvolených zástupcov, technikov

Rekonštrukcia priestoru pre bicykle v centre Viedne (Rakúsko) s podporou URBAN.

a odborníkov. V činnosti URBACT sa priamo a osobne angažuje viac než 3000 osôb z celej Európy.

Internetová stránka programu (www.urbact.org) obsahuje viac ako 5 000 dokumentov, prípadových štúdií, príklady správnych postupov, správy o výsledkoch štúdií atď. Vo februári 2006 mala táto stránka 8 000 návštevníkov a každý návštevník si prezrel priemerne 36 strán, čo naznačuje, že návštevníci si stiahli značný počet dokumentov.

EUKN (European urban knowledge exchange) – Európska výmena poznatkov z oblasti miest

Sieť Európskej výmeny poznatkov z oblasti miest (EUKN) podporuje členské štáty pri vytváraní národných sietí poznatkov pre rozvoj miest.

Tieto navzájom prepojené národné siete umožňujú výmenu poznatkov a odborných posudkov z mestskej problematiky v rámci Európy.

EUKN tak pomáha politikom a politickým činiteľom učiť sa navzájom zo svojich skúseností. EUKN podporuje

⁽²⁾ Politika súdržnosti a mestá: príspevok miest k rastu a zamestnanosti v regiónoch. Európska komisia, 2006.

európske mestá ako hybnú silu rastu a zamestnanosti pri zachovaní vysokého štandardu udržateľnosti a začlenená.

EUKN je európskou iniciatívou, ktorá vznikla v roku 2004 počas holandského predsedníctva. V súčasnej dobe v tejto sieti spolupracuje pätnásť členských štátov, program URBACT, Európska komisia a EUROCI-TIES.

Na začiatku svojej činnosti v apríli 2005 EUKN zaviedla decentralizovanú štruktúru poznatkov, založenú na centrálnom vyhľadávacom portáli a na národných sieťach všetkých zúčastnených členských štátov. Európski, národní, regionálni a miestni partneri predkladajú prípadové štúdie, politické dokumenty a výskumné správy na všetky hlavné témy, ktoré súvisia s mestskou politikou. EUKN dostala holandskú cenu XML za najinovatívnejšiu sieť.

Od spustenia internetovej stránky v októbri 2005 počet zverejnených štúdií a výskumných správ rapídne stúpol. V lete tohto roku budú na stránke k dispozícii tisíce dokumentov online.

Sekretariát EUKN má sídlo v Haagu, v Holandsku.

Viac informácií: www.eukn.org.

Čo je poučením a pridanou hodnotou pre mestá?

Medzi mnohými a rôznorodými aktivitami sietí a pracovných skupín možno rozlíšiť sedem hlavných tematických línií: mestá a mladí ľudia, obnova miest, prisťahovalci, miestny ekonomický rozvoj, účasť občanov, nedostatočná bezpečnosť a integrovaný prístup k rozvoju miest.

Integrácia trvalo udržateľného mestského rozvoja do spoločného základu politiky súdržnosti predpokladá absolútnu nevyhnutnosť existencie programu výmeny a spätnej väzby. Program napomáha šíreniu koncepcie trvalo udržateľného integrovaného mestského rozvoja tak, ako ju Európska únia vypracovala v uplynulých 20 rokoch.

- > Prístup programu URBACT je prístupný pre mnoho miest, lebo vychádza z analýzy skúseností iných miest, výmeny problémov a riešení. Umožňuje tak získať údaje na zváženie a porovnanie pri rozhodovaní o vlastnej politike.
- > URBACT umožňuje mestám v 25 a čoskoro v 27 členských štátoch, aby sa zapojili do dialógu a vzájomne si pomáhali, a stredne veľkým mestám sprostredkuje pripojenie k Európskym sieťam výmeny.
- > URBACT je skvelým nástrojom na vzájomnú prípravu politických činiteľov, technikov i realizátorov mestského rozvoja.

- > V priebehu troch rokov URBACT premenil na sústavu výmeny a analýzy problémov miest nielen pre rozhodujúcich činiteľov miest, ale aj pre regionálne orgány, členské štáty, vysoké školy a výskumné inštitúcie. Program podporuje odstraňovanie prekážok v jednotlivých odboch, oblastiach a disciplínach medzi mestami a v rámci miest.

- > Program taktiež umožnil vytvoriť európsku sieť centier zdrojov v oblastiestskej politiky (EUKN, pozri *rámček*) a vznik pracovnej skupiny s cieľom posilniť právomoci pri uplatnení koncepcie „trvalo udržateľných spoločentiev“ (SKILLS, pozri *rámček*).

Zdroje a úsilie určené na získanie poznatkov z politiky a na šírenie záverov a odporúčaní sa budú udržiavať a rozvíjať v období rokov 2007 – 2013 v rámci programu URBACT II, ktorý v budúcnosti bude slúžiť na výmenu medzi mestami.

Kontakt: info@urbact.org

Trvalo udržateľné spoločentvá: skúsenosti, ktoré menia vízie na realitu

Koordinácia a kooperácia pri sprístupňovaní skúseností na európskej úrovni je ústredným bodom vytvárania trvalo udržateľných spoločentiev.

Na neformálnej schôdzke ministrov o trvalo udržateľných spoločentvách (v Bristole 6. – 7. decembra 2005) sa ministri zhodli na tom, že všeobecné skúsenosti sú čoraz potrebnéjšie, je ich však stále nedostatok. Ku všeobecným skúsenostiam rátame medziodborovú prácu, tvorbu a realizáciu vízií, partnerskú prácu, projektový manažment, vyjednávanie a sociálne sprostredkovanie, kontrolu organizačných zmien a efektívne riadenie spoločentiev.

V rámci „Bristolskej dohody“ sa členské krajiny delia o svoje najlepšie skúsenosti. Na tejto schôdzi sa dohodli na usporiadaní európskeho „Sympózia o skúsenostiach pre trvalo udržateľné spoločentvá“, ktoré sa bude konať koncom roka 2006 v britskom Leedse a cieľom ktorého bude podpora investícií do rozvoja a vzájomnej výmeny poznatkov a skúseností.

Akadémiu trvalo udržateľných spoločentiev (Academy for Sustainable Communities, ASC) vytvorila a podporuje britská vláda v spolupráci so Sieťou európskej výmeny poznatkov z oblasti miest (European Urban Knowledge Network, EUKN). Akadémia vytvorila pracovnú skupinu URBACT, ktorá bude poskytovať rady v oblasti rozvoja, koordinácie a vyhodnocovania záverov Sympózia a v budúcnosti (v rokoch 2007 – 2013) bude odporúčať európsku koordináciu skúseností. Viac informácií možno nájsť na adrese : <http://www.ascskills.org.uk/euskills/en/home.cfm>

Mestá v rámci Auditu miest

- ◆ Mestá v rámci Auditu miest v EÚ25
◆ Mestá v rámci Auditu miest v Bulharsku a Rumunsku

Belgique/België 1 Antwerpen 2 Brugge 3 Bruxelles/Brussel 4 Charleroi 5 Gent 6 Liège	33 Hamburg 34 Hannover 35 Karlsruhe 36 Köln 37 Leipzig 38 Magdeburg 39 Mainz 40 Moers 41 Mönchengladbach 42 Mülheim an der Ruhr 43 München 44 Nürnberg 45 Regensburg 46 Schwerin 47 Trier 48 Weimar 49 Wiesbaden 50 Wuppertal	66 Madrid 67 Málaga 68 Murcia 69 Oviedo 70 Palma de Mallorca 71 Pamplona/Iruña 72 Santander 73 Santiago de Compostela 74 Sevilla 75 Toledo 76 Valencia 77 Valladolid 78 Vitoria/Gasteiz 79 Zaragoza	103 Poitiers 104 Reims 105 Rennes 106 Rouen 107 Saint-Denis 108 Saint-Etienne 109 Strasbourg 110 Toulouse	138 Trento 139 Trieste 140 Venezia 141 Verona	163 Tilburg 164 Utrecht	196 Ponto Delgada 197 Porto 198 Setúbal	225 Gravesham 226 Leeds 227 Leicester 228 Lincoln 229 Liverpool 230 London 231 Manchester 232 Newcastle-upon-Tyne 233 Portsmouth 234 Sheffield 235 Stevenage 236 Worcester 237 Wrexham
Česká Republika 7 Brno 8 Ostrava 9 Plzeň 10 Praha 11 Ústí nad Labem	Eesti 51 Tallinn 52 Tartu	France 80 Ajaccio 81 Amiens 82 Besançon 83 Bordeaux 84 Caen 85 Cayenne 86 Clermont-Ferrand 87 Dijon 88 Fort-de-France 89 Grenoble 90 Le Havre 91 Lille 92 Limoges 93 Lyon 94 Marseille 95 Metz 96 Montpellier 97 Nancy 98 Nantes 99 Nice 100 Orléans 101 Paris 102 Pointe-à-Pitre	Ireland 111 Cork 112 Dublin 113 Galway 114 Limerick	Kύπρος/Cypros 142 Lefkosia	Latvija 143 Liepāja 144 Rīga	Slovenija 199 Ljubljana 200 Maribor	Slovenská Republika 201 Banská Bystrica 202 Bratislava 203 Košice 204 Nitra
Danemark 12 Aalborg 13 Århus 14 København 15 Odense	Deutschland 16 Augsburg 17 Berlin 18 Bielefeld 19 Bochum 20 Bonn 21 Bremen 22 Darmstadt 23 Dortmund 24 Dresden 25 Düsseldorf 26 Erfurt 27 Essen 28 Frankfurt am Main 29 Frankfurt an der Oder 30 Freiburg im Breisgau 31 Göttingen 32 Halle an der Saale	Ελλάδα/Ellada 53 Athina 54 Ioannina 55 Iraklio 56 Kalamata 57 Kavala 58 Larissa 59 Patra 60 Thessaloniki 61 Volos	Italia 115 Ancona 116 Bari 117 Bologna 118 Cagliari 119 Campobasso 120 Caserta 121 Catania 122 Catanzaro 123 Cremona 124 Firenze 125 Genova 126 L'Aquila 127 Milano 128 Napoli 129 Palermo 130 Perugia 131 Pescara 132 Potenza 133 Reggio di Calabria 134 Roma 135 Sassari 136 Taranto 137 Torino	Lietuva 145 Kaunas 146 Panevėžys 147 Vilnius	Luxembourg (G.D.) 148 Luxembourg	Magyarország 149 Budapest 150 Miskolc 151 Nyíregyháza 152 Pécs	Malta 153 Gozo 154 Valletta
				Nederland 155 Amsterdam 156 Arnhem 157 Eindhoven 158 Enschede 159 's Gravenhage 160 Groningen 161 Heerlen 162 Rotterdam	Österreich 165 Graz 166 Linz 167 Wien	Polska 168 Białystok 169 Bydgoszcz 170 Gdańsk 171 Gorzów Wielkopolski 172 Jelenia Góra 173 Katowice 174 Kielce 175 Konin 176 Kraków 177 Łódź 178 Lublin 179 Nowy Sącz 180 Olsztyn 181 Opole 182 Poznań 183 Rzeszów 184 Suwałki 185 Szczecin 186 Toruń 187 Warszawa 188 Wrocław 189 Zielona Góra 190 Zory	Suomi/Finland 205 Helsinki/Helsingfors 206 Oulu/Uleåborg 207 Tampere/Tammerfors 208 Turku/Åbo
						Sverige 209 Göteborg 210 Jönköping 211 Malmö 212 Stockholm 213 Umeå	United Kingdom 214 Aberdeen 215 Belfast 216 Birmingham 217 Bradford 218 Bristol 219 Cambridge 220 Cardiff 221 Derry 222 Edinburgh 223 Exeter 224 Glasgow
							България/Bulgaria 238 Burgas 239 Pleven 240 Plovdiv 241 Ruse 242 Sofia 243 Varna 244 Vidin
							România 245 Alba Iulia 246 Arad 247 Bacău 248 Braila 249 București 250 Clărași 251 Cluj-Napoca 252 Craiova 253 Giurgu 254 Oradea 255 Piatra Neamț 256 Sibiu 257 Tirgu Mures 258 Timișoara

BUDAPEŠŤ (MAĎARSKO)

Lepšie spravovanie vôd

Celkové náklady: 529 107 000 EUR

Príspevok EÚ: 304 661 500 EUR

„Naším cieľom je biologická úprava 95 % odpadových vôd v Budapešti (1,8 miliónov obyvateľov). To bude možné až po vybudovaní novej kanalizačnej sústavy a čističky odpadových vôd pre mestskú časť Budapešť. Kapacita úpravy dosiahne 350 000 m³/denne. V zbernej oblasti žije 850 000 obyvateľov. Projekt, ktorý umožní výrazné zvýšenie kvality vody v Dunaji, pozostáva z piatich oblastí: výstavba čističky odpadových vôd na ostrove Csepel s použitím najmodernejších technológií v oblasti úpravy vôd a úspory energií (bioplyn); vytvorenie infraštruktúry pre kompostovanie kalov, ktoré vznikajú pri úprave vôd (kapacita: 100 000 ton/ročne); inštalácia 6,9 km potrubia kanalizačnej sústavy pozdĺž brehu v mestskej časti Buda; vybudovanie systémov tlakových potrubí na prepojenie hlavných čerpacích staníc s čističkou vôd; modernizácia a rozšírenie čerpacích staníc. 65 % celkových oprávnených nákladov (468 710 000 eur) financuje Fond súdržnosti. Ukončenie prác sa plánuje na rok 2009.“

Gyula Somlai, riaditeľ oddelenia verejných prác, kancelária primátora mesta Budapešť
somlaigy@budapest.hu

VALENÇA (PORTUGALSKO)

Obnova mestského dedičstva

Celkové náklady: 2 600 000 EUR

Príspevok EÚ: 1 900 000 EUR

„Mesto Valença sa nachádza na hraniciach so Španielskom a má bohaté kultúrne dedičstvo, ktoré odráža početné vzťahy medzi najvzdialenejšou severnou časťou Portugalska a Galíciou. Vďaka podpore fondu ERDF a pracovného programu pre región Norte mestské úrady začali realizovať sériu projektov zameraných na rekonštrukciu a obnovu historického centra mesta. Cieľom zlepšenia mestského prostredia a modernizácie základnej infraštruktúry (kanalizácia, cesty atď.) je podpora kultúrnej turistiky a zastavenie demografického poklesu vytváraním rôznych druhov činnosti a zlepšením kvality života.“

Jorge Sobrado, CCDR-Norte
vitor.devesa@ccdr-n.pt

CERNIKA (SLOVINSKO)

Premena bývalej vojenskej základne na administratívne a obchodné centrum

Celkové náklady: 3 951 000 EUR

Príspevok EÚ: 2 598 573 EUR

„Vďaka podpore fondu ERDF začala obec Cernika zriaďovať administratívne a obchodné centrum v priestoroch bývalej vojenskej základne juhoslovanskej armády. Prvá fáza projektu sa ukončila v novembri 2005. V rámci nej sa uskutočnilo zbúranie kasární, zarovnanie terénu, zavedenie inžinierskych sietí (prístupová cesta, vodovody, kanalizácia, osvetlenie) a vznikli infraštruktúry potrebné na zriadenie podnikov (vysokonapäťové sústavy, vysokorýchlostné internetové pripojenie atď.). Centrum s rozlohou 11 000 m² je pripravené na to, aby v ňom vznikli kancelárie, dielne a ďalšie potrebné budovy, ktoré ešte treba postaviť, a to všetko za rozumné ceny. Projekt je súčasťou stratégie rozvoja regiónu Notranjsko Kraška.“

Franc Lenarcic, Ministerstvo životného prostredia a územného plánovania
Franc.Lenarcic@gov.si

AMSTERDAM (HOLANDSKO)

ArenA, partnerstvo pre zamestnanosť

Celkové náklady: 650 000 EUR

Príspevok EÚ: 325 000 EUR

„Po otvorení štadiónu ArenA Stadium v roku 1996 v mestskej štvrti Zuid-Oost v juhovýchodnej časti Amsterdamu nevznikli trvalé pracovné miesta, ako sme pôvodne dúfali. Preto sa mesto rozhodlo vytvoriť partnerstvo pre zamestnanosť, ktoré spája všetkých miestnych činiteľov: verejnoprávne orgány, podnikateľov, odborné organizácie, vzdelávacie inštitúcie, rôzne združenia atď. V Iniciatíve ArenA je zastúpených 80 organizácií. Vznikla tak sieť miestnych sociálno-ekonomických činiteľov pri zabezpečovaní práce a vzdelávania. Z psychologického hľadiska bolo potrebné preklenúť odlišnosti východnej časti mesta, kde ľudia bývajú a západnej, kde pracujú. Úlohu sa úspešne podarilo zrealizovať: ArenA veľmi významne prispela k poklesu nezamestnanosti v mestskej štvrti Zuid-Oost. V období od roku 1996 do 2003 sa počet žiadateľov o prácu znížil z 15 000 na 5 000.“

Peter Aben, Hospodárska správa, Amsterdam Zuid-Oost
p.aben@zuidoost.amsterdam.nl

ŠPANIELSKO

„Integrácia je silnou stránkou projektu URBAN v Gijóne“

Blanca Cañal García, riaditeľka programu URBAN II Gijón (Astúria)

Slovami „krízová periférna priemyslová oblasť“ možno najlepšie označiť intervenčnú zónu URBAN v Gijóne. V dobe vypracovania programu zóna mala 26 519 obyvateľov, čo predstavuje 10 % populácie Gijónu. Nachádza sa na západe mesta a tvorí ju niekoľko oblastí: Jove (niektoré štvrte, napr. El Muselín, Portuarios a Pescadores, siahajú až k moru), Tremañes (oblasť určená pre priemysel) a časť štvrtí Calzada a Natahoyo – sú to veľmi husto obývané oblasti, kde po zrušení niekoľkých veľkých priemyselných podnikov zostali zanedbané a nevyužívané priemyselné lokality. V celej zóne URBAN sa obytné štvrte nachádzajú v tesnej blízkosti intenzívnej priemyselnej činnosti a hlavných dopravných infraštruktúr, ako je prístav v Museli a niekoľko železničných trás, ktoré vedú cez tieto štvrte. Nezamestnanosť a sociálne problémy sú omnoho výraznejšie v zóne URBAN, ako v iných častiach mesta.

Projekt URBAN spravuje mesto Gijón a 75 % financií na jeho realizáciu poskytuje ERDF. Celkové oprávnené náklady činia 14,2 miliónov EUR a sú navrhnuté pre päť prioritných činností: obnova opustených pozemkov a vytvorenie pozemkov určených na predaj; zlepšenie ekonomickej štruktúry; integrácia znevýhodnenej populácie; spracovanie odpadu a podpora nových technológií.

Pri transformácii týchto prioritných cieľov do konkrétnych krokov bolo potrebné rešpektovať niekoľko hlavných princípov so stimulujúcim účinkom, ktoré vytvárajú pridanú hodnotu, najmä v integrovanom prístupe a hľadaní synergií s inou verejnou aj súkromnou činnosťou. Na ilustráciu tohto zámeru môžu posloužiť dva príklady.

„Čisté miesto“ v Gijóne.

„Čisté miesto“

Najskôr sme uvažovali o zriadení „Čistého miesta“ (priestor s kontajnermi na triedený zber odpadkov z domácností) na opustenom pozemku za jednou zo železničných tratí. Bohužiaľ, obyvatelia v jej blízkos-

ti boli proti umiestneniu takejto skládky odpadu v ich susedstve. Po začlenení do programu URBAN sa však veľká časť obyvateľstva zoznámila s naším zámerom, keďže sme usporiadali okolo 100 informačných stretnutí na tému zbierania triedeného odpadu v strediskách výučby, kluboch mládeže, kluboch dôchodcov, v telovýchovných strediskách atd. Štrnásť miestnych združení spolupracovalo na zorganizovaní výstavy na túto tému. Odhadujeme, že počas piatich dní sa na tejto udalosti zúčastnilo viac než 800 osôb. V súčasnej dobe je Čisté miesto atraktívnym zariadením, na ktoré sú obyvatelia hrdí. Nachádza sa v robotníckej štvrti v zóne URBAN, v blízkosti školských a zdravotníckych zariadení i v blízkosti významného športového zariadenia, kde ďalej pokračujú informačné stretnutia na tému ochrany životného prostredia. Zároveň všetky kroky projektu URBAN sprevádzajú informačné kampane na zvýšenie informovanosti obyvateľov o úspore energií, likvidácii domového odpadu atd.

Partnerstvo s podnikmi

V zóne projektu URBAN sa nachádzajú najstaršie priemyselné časti mesta s najhoršou vybavenosťou. V rámci skultivovania týchto schátraných oblastí sa zmobilizovali združenia firiem, ktoré pôsobia v troch podnikateľských pásmach. Opustené priemyselné oblasti, ktoré sa často využívali na ilegálne účely, sa zmenili na parkoviská, alebo na nich začala výstavba.

Mimoriadne významná bola účasť dvoch spoločností (ADIF a FEVE), ktorých železničné trate vedú cez tieto pozemky. Pozitívne výsledky tejto činnosti výrazne pomohli pri zapojení spoločností (väčšinou malých podnikov) do ďalších možných opatrení na skvalitnenie prostredia alebo do podpory nových technológií. Jedno združenie firiem tak vysadilo 100 stromov vo svojej podnikateľskej zóne. Ďalšia firma nedávno uzavrela zmluvu na dodávku internetových stránok pre 150 spoločností v zóne URBAN. Tá istá firma začala školiť mladých ľudí v tejto oblasti a najmenej šiesti z nich sú už zamestnaní.

Po desaťročných skúsenostiach s vytváraním projektov tohto druhu môžeme potvrdiť, že takéto integrované projekty koncentrované v konkrétnych oblastiach, do ktorých sa zapájajú príslušní činitelia, ďaleko presahujú jednoduchú realizáciu rozpočtu: vytvárajú pridanú hodnotu a sú pre občanov oveľa viditeľnejšie ako v prípade, keby ich individuálne uskutočňovali rôzne zložky bez skutočnej koordinácie alebo integrácie.

Viac informácií možno nájsť na adrese:www.gijon.es

Činnosť URBAN II v Lipsku a v Dortmunde (Nemecko)

Rozvoj mestských štvrtí

12 nemeckých programov URBAN II získava financie z európskych fondov a rozvojovej pomoci centrálnej vlády, spolkovej krajiny a miest. Svojím participačným, integrovaným a inovatívnym prístupom pomáhajú zvýšiť príťažlivosť a dynamiku príslušných mestských štvrtí a zároveň obyvateľom prinášajú hrdosť a nádej. Jedným z dôkazov tohto tvrdenia je Lipsko a Dortmund.

Táto obrovská dáždovka, ktorá je symbolom životaschopnosti, je umiestnená na fasáde budovy, kde sa nachádzajú kancelárie združenia Wege e.V. pre rodičov detí s psychologickými ťažkosťami.

Karsten Gerken, riaditeľ oddelenia urbanistického rozvoja mesta Lipska, ukazuje fotografiu malého dievčatka v príliš veľkom kabáte: „Mestský rozvoj je pre nás procesom, v ktorom sa pokúšame prispôsobiť príliš drahý a veľký kabát telu, ktoré rastie.“

Je to účinný obraz: Lipsko je totiž príkladom tzv. „shrinking city“⁽¹⁾ - „zmenšujúceho sa mesta“. Kedysi najväčšie mesto bývalej NDR po Berlíne malo v tridsiatych rokoch 750 000 obyvateľov. V roku 2000 sa počet obyvateľov znížil na 493 000, neskôr sa zvýšil na dnešných 500 000. Iba v deväťdesiatych rokoch však Lipsko prišlo o 100 000 obyvateľov. Príčin úbytku bolo viacero: nízka úroveň pôrodnosti spôsobila zníženie o 25 000 osôb. Po zjednotení stratilo Lipsko 60 000 pracovných miest v priemysle, v dôsledku čoho sa 25 000 obyvateľov presťahovalo do západnej časti Nemecka. Zároveň asi 50 000 obyvateľov Lipska

odišlo z centra mesta na predmestia alebo na blízky vidiek.

Vzniklo tak mnoho prázdnych budov, 60 000 voľných bytov a narušená mestská štruktúra. Na niektorých hlavných uliciach zostala neobývaná jedna budova z každých štyroch budov. Celkovo však nemôžeme hovoriť o priemyselnom meste v kríze, kde sú celé štvrte v stave úpadku. V Lipsku vidieť nedávno zreštaurované domy i opustené budovy so zanedbanými fasádami. Je to smutný pohľad, pretože často ide o pekné budovy v štýle „Gründerzeit“ z obdobia expanzie a intenzívnej urbanizácie v rokoch 1870 – 1914. Konečný cieľ programu URBAN II „Leipziger Westen“, ktorý sa uskutočnil v štyroch štvrtiach na západe mesta (8 km², 32 000 obyvateľov), je veľmi jednoduchý: „Udržať terajších obyvateľov v meste a prilákať nových“, vysvetľuje Norbert Raschke, manažér programu.

⁽¹⁾ Lipsko a susedné Halle patria do siete „Shrinking Cities“ (<http://www.shrinkingcities.com/>). Ide o projekt z obdobia rokov 2002 – 2006 organizácie Kulturstiftung des Bundes (Spolková kultúrna nadácia), ktorý spája architektov, vedcov a umelcov za účelom prác, ktoré sa týkajú aj ďalších svetových miest: Detroitu (USA), Ivanova (Rusko), Manchesteru a Liverpoolu (Spojené kráľovstvo).

Prístup k vlastníctvu ... a k zamestnaniu

„Na východe majú ľudia veľmi obmedzené zdroje. Mnohí by chceli mať vlastný dom, ale iba málo ľudí si ho môže dovoliť kúpiť a zrenovovať“, vysvetľuje Christoph Scheffen, koordinátor agentúry sociálneho bývania pod názvom Immothek, ktorá získava financie z programu URBAN a od mestskej rady v Lipsku. „V spolupráci s architektmi, ktorí poskytujú svoje služby zadarmo, vyhľadávame vhodné budovy, ktoré možno zrenovovať za primerané náklady. Tie potom ponúkame rodinám, ktoré majú záujem o kúpu. Fungujeme ako spojujúci článok pre potenciálnych kupcov – v priemere šesť domácností na jednu budovu – aby sa mohli poznať a zistiť, či budú vzájomne spolu vychádzať a mohli si kúpiť budovu do spoločného vlastníctva. V rokoch 2002 – 2005 sa takto predalo 212 budov. Lipsko je prvým mestom v Nemecku, ktoré podporuje tento model, ktorý vznikol vďaka podpore z programu URBAN vo výške 500 000 eur. Odhaduje sa, že táto operácia priniesla ďalších 40 miliónov eur v investíciách a asi 200 nových pracovných miest.“

Zelená brigáda v akcii v Henriettenparku v centre oblasti URBAN v Lipsku.

Prirodzene, zamestnanosť je jednoznačnou prioritou programu URBAN v Lipsku v tých mestských štvrtiach, kde miera nezamestnanosti prekračuje 20 %. 8 miliónov eur alebo 40 % rozpočtu sa vyčlenilo na opatrenie „Ekonomika a zamestnanosť“, ktoré spája klasické systémy podpory podnikateľov (poradenstvo, poskytnutie zariadení, tvorba sietí ...) s cieľovým vzdelávaním (pre mladých ľudí, ženy, prisťahovalcov atď.), ako aj inovatívne opatrenia (školské podniky, burzy nápadov atď.). V rokoch 2001 – 2004 program URBAN Leipziger Westen umožnil vznik alebo zachovanie 430 pracovných miest, poskytol 80 absolventom vzdelávacích kurzov možnosť získať nové zručnosti a viac ako 800 mladých ľudí sa zúčastnilo intenzívneho kurzu zameraného na založenie vlastnej firmy. „V máji 2002 sme začínali od nuly“, vysvetľuje Frank Basten, poradca v Centre pre podnikanie a inovatívne nápady - „Freie Wirtschaftsförderung“ (Podpora slobodného podnikania). „Do februára 2006, sme podporili 147 malých podnikov, čo predstavuje 353 pracovných miest. Rozdelenie podľa odvetví reprezentuje ekonomickú štruktúru oblasti URBAN, ale i naše vlastné priority: 69 firiem poskytuje služby pre podniky, 28 podniká v oblasti remesiel, ďalej je to 23 obchodov, 14 hotelov a 13 podnikov poskytuje služby fyzickým osobám. V rámci našej podpory uprednostňujeme združené činnosti a špecifiká Lipska, teda automobilový priemysel a počítače.“

Samozrejme, prilákať nových obyvateľov do mesta znamená i vyčistiť jednotlivé štvrte. Z tohto dôvodu sa z programu URBAN vyčlenila čiastka asi 7,3 miliónov eur na projekt „Kvalita mestského priestoru“. Vďaka rôznym zdrojom financovania sa zvýšila čistota kanálu Karl-Heine a bývalé priemyselné strediská sa premenili na zelené plochy. Zároveň sa uskutočnili aj menej finančne náročné opatrenia, ako napríklad inovatívny systém prenájmu pozemkov. Okrem opustených priemyselných oblastí má Lipsko aj mnoho menších nevyužitých pozemkov, ktoré stačí len vyčistiť a urobiť krajinnárske úpravy, aby sa premenili na záhradu alebo ihrisko. „Kontaktujeme a pomáhame budovať dôveru medzi vlastními a osobou alebo organizáciou, ktorá chce využiť pozemok. Snažíme sa, aby uzatvorili dohodu o bezúplatnej pôžičke alebo zmluvu o dočasnom prenájme“, vysvetľuje Tobias Habermann, jeden z dvoch „manažérov štvrti“ v zóne URBAN. „Všetci z toho budú mať prospech a my tak odstránime mnoho najhorších miest. Rovnaký princíp používame aj v prípade niektorých prázdnych obchodov na hlavných cestách. Ak ich majitelia dajú do prenájmu, môžu poslužiť na organizáciu jednorazových kultúrnych akcií, veľtrhov, výstav – alebo sa môžu stať miestom stretávania mládeže, združení atď.“

Nadšenie

Podľa štúdie Nemeckého urbanistického inštitútu (Deutsches Institut für Urbanistik / DIFU), rozpočet URBAN Leipziger Westen vo výške 20 miliónov EUR priniesol 280 miliónov EUR súkromného kapitálu. „Je to samozrejme skvelý výsledok“, konštatuje Bertram Plate, koordinátor sociálnych projektov programu, „ale ešte lepšie sa mi zdá byť to, že sa nám podarilo vrátiť do našich štvrtí nadšenie, ktoré sme preživali po páde železnej opony, ale ktoré sa potom vytratilo pod vplyvom drsnej reality reštrukturalizácie.“

Staronové nadšenie i hrdosť možno však nájsť aj v regióne ďaleko od Lipska a s odlišnou históriou, ktorý sa nachádza v západnom Nemecku. Na východ od Porúria leží mesto Dortmund (590 000 obyvateľov), ktoré pokračuje vo svojej premene z oceliarskeho mesta na metropolu, kde sa uplatňujú špičkové technológie. Proces úspešne pokračuje, no nie všetky časti mesta majú z neho prospech: v severnej oblasti Nordstadt prišlo o prácu mnoho ľudí, a po zatvorení veľkej oceliarne sa počet pracovných miest znížil o dvetisíc. Okrem toho, 40 % z 54 000 obyvateľov Nordstadtu tvoria prisťahovalci, ktorých obzvlášť postihuje znižovanie zamestnanosti v priemysle. Táto štvrť sa preto stala príjemcom programu URBAN II s čiastkou 28,8 miliónov eur, pričom 10 miliónov pochádza z EÚ. Aká je teda bilancia 29 vybraných projektov v polovici obdobia? „Vzniklo 16 nových podnikov a 200 pracovných miest, bolo vyškolených 2 300 osôb, miestne podniky nadviazali 2 500 kontaktov a došlo k výraznému poklesu kriminality“, hovorí Ralf Appel, riaditeľ programu, a zároveň zdôrazňuje, že „vďaka programu URBAN proces dynamického rozvoja mestských štvrtí už nemožno zvrátiť späť.“

Hoci na návštevníka môže urobiť dojem atrakcia vo Fredenbumparku – najväčší vlgam na svete - oblasť Nordmarkt v Nordstadte je možno najtypickejším symbolom používanej stratégie a výsledkov, ktoré ľudia v Dortmunde dosiahli vďaka programu URBAN. Miesto je dnes prekrásnym trhom s príjemnými plochami zelene uprostred husto osídlenej štvrte. Ešte v roku 2002 to však bol nevábny priestor, kde sa schádzali alkoholici, narkomani a prostitútky. Niečo vyše 1,1 miliónov EUR z programu URBAN pomohlo pri úprave a zvýšení bezpečnosti v tomto priestore tým, že sa zaviedol systém „mestských hliadok“ alebo „strážnikov“. Tak získalo

prácu 18 osôb v rámci spolkového programu obnovy pracovných miest. Ich úlohou je dbať o čistotu, bezpečnosť a príjemnú atmosféru ulíc a námestia v Nordmarkte.

„Ide o jednoduché, no zároveň symbolické úlohy, ako napríklad požiadať obyvateľov, aby dávali odpadky do kontajnerov, pomáhať deťom prejsť cez ulicu. To všetko pomáha získať sebadôveru a sociálne kontakty predtým sociálne vylúčeným osobám“, vysvetľuje Bernd Axmann, vedúci projektu v rámci podniku pre sociálnu integráciu – Grünbau GmbH, ktorý systém prevádzkuje.

Pohľad na natieranie fasádnych múrov v rámci kampane URBAN na obnovu mestských častí v Dortmunde.

Sociálne mesto

„Snažíme sa ľudí motivovať“, vysvetľuje Helga Beckmann. *„Zlepšiť mienku o sebe samých ako i o svojej štvrti, presvedčiť ľudí, že pohár nie je dopoly prázdny, ale dopoly plný a že niet dôvodu prečo by sa nedal naplniť. Organizujeme rôzne druhy akcií, oslavy, burzy nápadov atď. To všetko podporuje vznik projektov a zlepšuje život v celej štvrti, pričom to nestojí mnoho peňazí.“*

Helga a jej kolega Martin Gansau spoločne pracujú ako manažéri v Kancelárii štvrte Nordmarkte. V Nordstadte fungujú tri takéto kancelárie, ktoré pomáhajú kontaktovať obyvateľov a orgány samosprávy. *„Kancelárie majú sprostredkovateľskú, stimulujúcu a organizačnú úlohu“,* vysvetľuje Martin. *„Neriešime priamo problémy, našou úlohou nie je nahradiť štátne orgány, my len pomáhame ľuďom, ktorí sa na nás obrátia, aby sa ich otázky dostali k zodpovedným činiteľom.“*

Tento „manažment štvrti“ je zásadným nástrojom mestského rozvoja v Nemecku. Ide o kľúčový prvok konceptu „sociálneho mesta“, ktorý sa začal realizovať práve v Severnom Porýní-Vestfálsku, kde leží aj Dortmund. Regionálny program pod názvom „Stadtteile mit besonderem Erneuerungsbedarf“ (Štvrte s mimoriadnou potrebou obnovy) začal fungovať v roku 1993 a bol prvým v Nemecku, ktorý funguje na základe transverzálneho prístupu. Cieľom programu bolo zastaviť úpadok miest po ukončení ťažby uhlia a uzatvorení oceliarní v Porúří. Program bol úspešný a v roku 1998 sa tak spolková vláda rozhodla prijať tento postup a v roku 1999 ho navrhla využiť vo všetkých 16 nemeckých spolkových kraji-

nách pod názvom „Bund-Länder-Program Sociale Stadt“ (Spolkový a regionálny program sociálneho mesta).

Program sociálneho mesta sa čiastočne stal aj inšpiráciou iniciatívy URBAN a pri obnove najviac znevýhodnených mestských štvrtí využíva územný, integrovaný prístup a princíp účasti. *„Hlavná pridaná hodnota programov, ako je sociálne mesto alebo URBAN“,* hovorí Karl Jasper, koordinátor programu URBAN na Ministerstve správy budov a mobility v spolkovej krajine Severné Porýnie-Vestfálsko, *„spočíva v tom, že podporujú účasť obyvateľov na projektoch. To prináša dve výhody: v prvom rade môžeme využiť osobnú skúsenosť obyvateľov na lepšie nastavenie projektov a zabezpečiť ich dlhodobý účinok. Po druhé, dynamika projektov umožňuje vznik sociálnych štruktúr, ktoré majú na štvrť trvalý stabilizačný účinok. V konečnom dôsledku sa tak predefinuje úloha štátnej moci: štát, ktorý asistuje, ktorý pomáha ľuďom v ťažkostiach, sa stáva štátom, ktorý pomáha uvoľniť vnútorný potenciál obyvateľov a tí si tak dokážu pomôcť sami. Naším mottom môže byť veta: pomôž si a URBAN ti pomôže.“*

Karl Jasper však pripomína, že URBAN je len skromnou časťou opatrení v oblasti miest Severného Porýnia-Vestfálska. Súčasný program Cieľa 2 (asi 2 miliardy eur) zasahuje najmä mestské oblasti a len táto spolková krajina samotná, ktorá je najväčšou regionálnou ekonomikou v Európe a najľudnatejšou a najviac industrializovanou oblasťou v Nemecku, investuje každý rok 150 miliónov EUR do mestského rozvoja. Táto čiastka sa delí medzi program Sociálne mesto (40 miliónov eur), program premeny miest „Stadtumbau“ (30 miliónov eur) a rôzne ďalšie opatrenia, ktoré sú určené pre malé a stredné mestá (80 miliónov eur).

Hlavný prúd

Severné Porýnie-Vestfálsko je tiež príkladom budúcnosti riadenia mestského rozvoja, ktorý financujú štrukturálne fondy. Stojí za zmienku, že členmi Monitorovacieho výboru pre európske programy sú starostovia piatich najväčších miest v spolkovej krajine, ktorí majú rovnoprávne postavenie s ďalšími partnermi, ako napríklad obchodnými komorami.

Jeden z podporovateľov a autorov programu Sociálne mesto, Ullrich Sierau, je členom mestskej rady v Dortmunde, ktorý sa zaoberá urbanizmom. Bývalý vedúci oddelenia Ministerstva pre mestský rozvoj spolkovej krajiny vyjadruje svoj názor, ku ktorému sa hlási zrejme väčší počet tých, ktorí majú na starosti regionálny rozvoj: *„Schvaľujeme Lisabonskú stratégiu: musíme podporovať konkurencieschopnosť, inováciu, znalosti a vzdelávanie ľudských zdrojov. Ale ja stále verím v princípy sociálneho mesta: nikto nesmie zostať na ulici. Potrebujeme dosiahnuť rovnováhu. V každom prípade kapitál nebude smerovať tam, kde nie sú vyriešené sociálne problémy.“*

Viac informácií možno nájsť na adrese:

www.urban-leipzig.de

www.urban.dortmund.de

Nemecko-rakúska sieť URBAN je vynikajúcim zdrojom informácií v oblasti mestského rozvoja v oboch krajinách, ale i na európskej úrovni:
Deutsch-Österreichisches URBAN-Netzwerk
47–51 rue du Luxembourg, B-1050 Brusel
Tel.: +32 (0)2 5501610, Fax: +32 (0)2 5035606
c.huttenloher@deutscher-verband.org

LE HAVRE (FRANCÚZSKO)

Vytvorenie mestského parku

Celkové náklady: 9 343 413 EUR
Príspevok EÚ: 2 472 721 EUR

„Hlavným projektom programu URBAN II v Le Havre je vytvorenie mestského parku medzi mestom a prístavom. Vznikne tak miesto na trávenie voľného času a na prechádzky obyvateľov štvrte Saint-Nicolas, táto štvrť sa prepojí s centrom mesta a získa nový imidž, ktorý priláka obyvateľov a investorov. Úprava parku zvýrazňuje výnimočný charakter miesta: existencia námorných dokov a prístavu, blízkosť mora a centra mesta. Špeciálne osvetlenie zvýrazní pôsobivosť miesta, najmä dokov. Výstavba mosta, ktorý povedie do centra parku, pomôže odstrániť relatívnu izoláciu štvrte Saint-Nicolas a hlavne prepoziť túto oblasť do života mesta.“

Ouahid Dorbane, generálny zástupca pre rozvoj južných štvrtí Le Havre

Ouahid.Dorbane@ville-lehavre.fr

BRISTOL (SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO)

Začleňovanie postihnutej mládeže

Celkové náklady: 342 575 EUR
Príspevok EÚ: 169 938 EUR

„Projekt *Just CHIL' (Just Children Helping Inclusion by Listening)* / Len deti, ktoré pomáhajú začleňovaniu načúvaním) je novátorskou reakciou na potreby mladých postihnutých ľudí s ťažkosťami pri vzdelávaní a v správaní. Miestny výskum ukázal, že táto skupina je viac vystavená riziku vylúčenia zo školy a že jej správanie bude asociálne či dokonca násilnícke, pričom ich komplexné potreby nemôže uspokojiť iba tradičný systém vzdelávania. Projekt sa týka najproblematickejšej časti mládeže. Využíva vzdelávací prístup, ktorý je zameraný na jednotlivca a skupiny rovnako postihnutých, čo mladému človeku pomáha uvedomiť si a zmeniť svoje správanie. Kurzy zahŕňajú zvládanie agresivity, vyjednávanie, riešenie konfliktov, občianske práva a povinnosti, teda všetky poznatky, ktoré budú účastníci školenia uplatňovať vo svojom každodennom živote. Projekt mal výrazný efekt: 60 mladých ľudí, ktorí školenie absolvovali, sa odvtedy výrazne zlepšilo v správaní, v školskej dochádzke a zvýšil sa ich záujem o zamestnanie. Jedna mladá žena dostala Pamätnú cenu princezny Diany za prácu v komunite, štyria ďalší mladí ľudia sa pripojili k riadiacej skupine programu URBAN a ďalší aktívne pracujú v organizáciách širšej komunity.“

Steve Morris, riaditeľ programu URBAN II, južný Bristol
s_morris@bristol-city.gov.uk
www.southbristolurban2.co.uk

SAMBREVILLE (BELGICKO)

Školenie v stavebníctve

Celkové náklady: 202 057 EUR
Príspevok EÚ: 101 028 EUR

„Cieľom tohto projektu je umožniť znevýhodneným (hlavne mužom) obnoviť spoločenskú väzbu a zároveň po skončení vzdelávacieho kurzu získať certifikát spôsobilosti pre rôzne odvetvia stavebníctva a rekonštrukcie budov (murárstvo, stropné práce, maľovanie, elektrikárske práce atď.). Vďaka tomuto certifikátu môžu nájsť prácu v stavebníctve alebo sa môžu ďalej vzdelávať a získať vyššiu kvalifikáciu. Hlavným cieľom je vyškolíť 60 ľudí, z ktorých každý absolvuje 820 hodín vzdelávania. 30 ľudí bude mať možnosť okamžite sa zamestnať. Ďalšou oblasťou vzdelávania pre absolventov je práca na obnove miestneho dedičstva. Výsledkom tohto vzdelávacieho programu sú už dva zrekonštruované domy a jeden nájomný dom.“

Philippe Lhomme a **Laurent Warnon**, jednotka technickej pomoci pre URBAN, Miestna správa v Sambreville
urban@commune.sambreville.be

DUBLIN (ÍRSKO)

Keď si obyvatelia obnovujú životné prostredie

Celkové náklady: 505 437 EUR
Príspevok EÚ: 233 120 EUR

„V dublinskej štvrti Ballyfermot bolo veľa opustených a nevyužitých pozemkov, ktoré sa stali „zemou nikoho“ a trňom v oku. V roku 2002 sa začal realizovať projekt programu URBAN, ktorý mal povzbudiť obyvateľov, aby sa zodpovedne zapojili do obnovy týchto pozemkov. Poskytnutie finančnej podpory záviselo od viacerých podmienok: realizácia projektov by mala pokračovať aj v budúcnosti, schvaľovať by sa mali po konzultácii s miestnymi obyvateľmi, mali by ich realizovať dobrovoľníci a mali by sa zamerať na zlepšenie a ochranu prostredia. Preto členovia miestnej komunity plánujú, realizujú a udržiavajú všetky projekty. Výsledky projektu sú v súčasnosti predmetom nezávislého hodnotenia, ale už teraz je jasné, že projekt podporil rozvoj oblasti a združil miestnych obyvateľov pri riešení miestnych problémov. Okrem toho vytvoril vysoko pozitívne vzťahy medzi susedmi, obmedzil vandalské činy a miestnym ľuďom poskytol vlastnícky vzťah k ich životnému prostrediu.“

Caitriona Ryan, riaditeľka programu URBAN Ballyfermot
Caitriona@urbanbl.ie
www.urbanbl.ie

ŠVÉDSKO

„Jalla, Jalla“, prínos k sociálnemu začleneniu“

Susan Runsten, koordinátorka gothenburského programu URBAN II

Gothenburg sa nachádza na západnom pobreží Švédska. Má 485 000 obyvateľov a je druhým najväčším mestom v krajine. V priebehu posledných dvoch desaťročí prešiel Gothenburg rozsiahlymi štrukturálnymi zmenami. Mesto bolo pôvodne závislé na priemysle, prístave a lodeniciach, no potom sa jeho ekonomika diverzifikovala s dôrazom na informačné technológie, turistiku a biomedicínu.

Gothenburg je dnes prosperujúcim a rozvíjajúcim sa mestom, ktoré však má i závažné problémy. Tie vyplývajú predovšetkým zo sociálnej izolácie po prilive utečencov a ich rodín, ktorý začal v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch. Medzi rôznymi časťami mesta sú navyše veľké demografické rozdiely a nerovnosti. 20 % súčasných obyvateľov Gothenburgu sa narodilo v zahraničí. Imigranti sa koncentrujú predovšetkým na severovýchode mesta, kde je veľká nezamestnanosť a nízka úroveň vzdelanosti. Po vstupe Gothenburgu do programu URBAN II bolo prijaté rozhodnutie, že jednou z hlavných investičných oblastí bude využitie ľudských zdrojov v týchto miestach so zameraním na vzdelávanie a zamestnanosť.

Jedným z projektov financovaných z programu URBAN II je „Jalla, Jalla“ (Do toho! Do toho!). Projekt *Jalla, Jalla* riadi Medborgarskolan (asociácia pre vzdelávanie dospelých) v spolupráci so Švédskym úradom pre zamestnanosť a miestnym futbalovým klubom GAIS. Cieľom projektu je pomoc dlhodobu nezamestnaným imigrantom pri hľadaní práce. Robí sa to pomocou výuky švédčiny a práce s počítačom, v kombinácii so sociálnymi vzťahmi a praktickým občianskym vzdelávaním v prostredí mimovládnych organizácií.

Spoločným záujmom je futbal. Klub GAIS umožňuje návštevy futbalových stretnutí, poskytuje možnosť zahrať si futbal a prichádzať do styku so sponzorskými spoločnosťami. Švédsky úrad pre zamestnanosť zasa poskytuje pracovné miesta spojené s projektom a snaží sa zamestnávať nový personál. Unikátna kombinácia vzdelávania dospelých, rekreačných aktivít a spojenia so zamestnávateľmi sa osvedčila ako veľmi úspešná. *Jalla, Jalla* získala 338 300 EUR z fondu ERDF, na prijatie 60 účastníkov v období od marca 2004 do decembra 2006. Jedným z očakávaných výsledkov bola skutočnosť, že 20 z týchto účastníkov získalo pracovný pomer na rok a na dlhšie. Tento cieľ sa dosiahol v októbri 2005. 18 zo 45 účastníkov získalo vďaka projektu krátkodobé zamestnanie.

Jednou zo silných stránok projektu *Jalla, Jalla* je spôsob ako sa všetci zúčastnení sústreďujú na za-

mestnanie. Princípom nie je ukončiť vzdelávanie a až potom pracovať, ale radšej smerovať k pracovnému trhu od prvého dňa. Takýto prístup vedie rýchlo k viditeľným výsledkom. Niektorí účastníci nachádzajú prácu a stávajú zdrojom nádeje a zodpovednosti pre ďalších členov skupiny: „Ak to dokázal on, dokážem to i ja. Urobím to najlepšie, ako viem!“

V štúdiu na tému miestneho partnerstva v projekte URBAN II Gothenburg sa študovalo a porovnávalo desať projektov. Zisťovalo sa, akým spôsobom rôzni činitelia navzájom spolupracujú a čo to znamená pre úspech projektu. Podľa tejto štúdie je jedným z kritérií úspechu fakt, že úlohy projektu majú strategický charakter a zhodujú sa s jeho celkovým cieľom. Navyše, ciele a úlohy musia byť v rámci projektu dosiahnuteľné. Tak je možné ukázať konkrétne výsledky, ktoré sú zrejme najdôležitejším faktorom zodpovednosti na všetkých úrovniach partnerstva. *Jalla, Jalla* je dobrým príkladom toho, že takýto postup môže fungovať.

Ďalším kritériom úspešnosti projektu *Jalla, Jalla* je skutočnosť, že partneri sa navzájom dopĺňajú. Medborgarskolan, Švédsky úrad pre zamestnanosť a GAIS majú rozličné kompetencie a perspektívy, ktoré prinášajú do projektu. Partneri majú v projekte odlišné úlohy a postavenie. Diverzita je v partnerstve výhodná!

V poslednom desaťročí získalo mesto Gothenburg financie z národných i európskych fondov, ktoré investovalo do krízových oblastí, etnických menšín a imigrantov. Tieto iniciatívy zlepšili životné podmienky a zatriaktívili bývanie u týchto skupín. Vznikli nové metódy a stratégie na podporu demokracie, prispôbovanie vzdelávacích inštitúcií mnohojazyčným podmienkam a podporu miestnej ekonomiky. Vo vzťahu k lokálnym mestským iniciatívam však pretrvávajú ťažkosti. Výskumy ukazujú, že sústreďovanie na určité oblasti alebo kategórie ľudí môže viesť skôr k ich stigmatizácii. Hrozí taktiež nebezpečenstvo, že sa problém nezamestnanosti a segregácie obmedzí len na určité krízové oblasti, a nie na mesto a región ako celok.

Úlohou do budúcnosti je tieto prekážky prekonať pomocou pevných stratégií, ktoré sa spájajú s bojom proti sociálnemu vylúčeniu v mestách, a to v rámci celkového cieľa regionálneho rozvoja a rastu. Projekt *Jalla, Jalla* nás učí, aký veľký význam má zameranie na potenciál každého jednotlivca. Musíme vytrvať v snahách o dosiahnutie multikultúrneho mesta, ktoré ponúka šancu všetkým.

Kontakt: susan.runsten@stadshuset.goteborg.se

ČESKÁ REPUBLIKA

„Metro bez bariér“

Lumíra Kafková, riaditeľka riadiaceho orgánu programu Cieľ 2 pre Prahu

Hore i dolu: práce na úprave stanice metra Florenc – B v Prahe.

Hlavným zámerom programu Cieľ 2 pre Prahu je vytvoriť z hlavného mesta Českej republiky dynamickú európsku metropolu s náležitým postavením.

V rokoch 2004 – 2005 sme vypísali štyri ponukové konania a ich výsledkom bolo 148 vybratých projektov s celkovou investíciou Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (ERDF) vo výške takmer 100 miliónov eur. Väčšinu projektov, najmä tých, ktoré si vyžiadali najväčšie investície, navrhlo mesto Praha a jeho jednotlivé mestské časti. Z hľadiska prezentácie sú najzaujímavejšie projekty na podporu mestskej hromadnej dopravy.

Cieľom popisovaného projektu je zlepšenie integrácie osôb s obmedzenou mobilitou a zároveň zlepšiť perspektívy vytvárania nových pracovných miest a zvýšenie príťažlivosti mestského prostredia.

Základom projektu je vytvorenie bezbariérového vstupu do stanice metra Florenc B. V rámci tejto úlohy bol nainštalovaný jeden výťah, ktorý spojil nástupištia s tranzitným koridorom a druhý výťah na úroveň ulice. Uskutočnili sa aj investície do signalizačných a iných potrebných zariadení.

Dokončený projekt výrazne zlepší verejnú dopravu a prístupnosť tejto štvrte. Podľa odhadov v Prahe žije 33 500 telesne postihnutých obyvateľov a 4 000 z nich sa pohybuje na invalidných vozíkoch. Bezbariérový prístup im umožní cestovať do centra mesta a do hlavných dopravných uzlov, ako je vlaková a autobusová stanica. Tým sa uľahčí ich prístup na trh práce, ktorý predstavuje 14 000 podnikov a 12 000 živnostníkov.

Práce sa uskutočnia v období september 2005 – marec 2007 v dvoch fázach. Prvá fáza je už ukončená. Celkové oprávnené náklady projektu predstavujú 2 110 638 EUR, z čoho fond ERDF pokrýva 50 %. Štát hradí 33,1 % z celkovej čiastky, čo predstavuje 698 621 EUR. Zvyšných 16,9 % alebo 356 698 EUR poskytlo mesto Praha.

Projekt je založený na partnerstve s regionálnym koordinátorom integrovanej dopravy v Prahe a s Národnou radou telesne postihnutých osôb. Zároveň reaguje na celospoločenskú sociálnu požiadavku zlepšenia životných podmienok osôb so zníženou schopnosťou pohybu a rieši potreby všetkých kategórií obyvateľov, ktorí sú v ťažkej sociálnej situácii.

Projekt prispieva k zrýchleniu dopravy a k zvýšeniu jej komfortu, a je súčasťou dlhodobého úsilia o zlepšenie úrovne hromadnej dopravy.

Kontakt: Ministerstvo regionálneho rozvoja, MA SPD 2, Staroměstské nám. 6, CZ-110 15, Praha 1,
E-mail: jpd2@mmr.cz
Web: www.strukturalni-fondy.cz/jpd2

GRAZ (RAKÚSKO)

„Graz, mesto znalostí“

Celkové náklady: 4 200 570 EUR
Príspevok EÚ: 200 000 EUR

„Integrovaný projekt ‚Mesto znalostí‘ realizuje Štajerská agentúra pre podporu podnikania (SFG) a spolufinancuje ho program URBAN. Vďaka projektu získali štvrte na západe mesta Graz nové inovatívne podnikateľské centrum, ktoré ponúka vhodné priestory podnikateľom v oblasti nových technológií, najmä v zdravotníctve (lekárske technológie, bioanalýza atď.). Účelom centra je aj spájať oblasť vzdelávania a podnikania a ponúkať príležitosti absolventom blízkej univerzity. Projekt podporuje vytváranie a presun podnikov do západnej oblasti Grazu a jeho cieľom je stať sa strediskom dokonalosti v celom regióne.“

Christian Nussmüller, programový manažér URBAN Link GrazWest, mesto Graz
urban@stadt.graz.at
www.urban-link.at (www.graz.at)

TURÍN (TALIANSKO)

Obnova Piazza Livio Bianco

Celkové náklady: 2 226 885 EUR
Príspevok EÚ: 914 998 EUR

„Piazza Livio Bianco sa nachádza na juhozápadnom predmestí Turína a je jadrom stratégie rekonštrukcie v zóne URBAN v hlavnom meste regiónu Piemonte. Rekonštrukciu požadovali občania i spoločenské združenia a jej cieľom je obnoviť námestie, ktoré sa má opäť premeniť na stredisko spoločenského a kultúrneho života, čo zabráni ďalšiemu úpadku. Účasť obyvateľov je mimoriadne dôležitá pre úspech celého projektu, od návrhu (vyhlásenie verejnej súťaže a hlasovanie obyvateľov) až po správu a údržbu námestia po dokončení prác. V roku 2004 vzniklo účelové združenie – ‚Piazziamoci in Piazza‘ (Prevezmíme námestie), ktoré zodpovedá za správu námestia, koordinuje kultúrne činnosti počas roka a prizýva obyvateľov k aktívnej účasti.“

Gianfranco Presutti, projektový manažér, program URBAN II Turín
gianfranco.presutti@comune.torino.it
www.comune.torino.it/urban2

HERAKLION (GRÉCKO)

Revitalizácia krízových štvrtí

Celkové náklady: 10 913 948 EUR
Príspevok EÚ: 8 185 461 EUR

„Na západnom pobreží Heraklionu sa prejavuje mnoho znakov spoločensko-ekonomického úpadku, ako je dlhodobá vysoká nezamestnanosť, sociálne vylúčenie a zhoršená kvalita životného prostredia. Hlavným cieľom programu URBAN je ekonomické a sociálne oživenie týchto mestských oblastí. Opatrenia na dosiahnutie tohto cieľa obsahujú tri hlavné parametre: inovácia, dlhodobé pôsobenie a rozvoj znalostí. Vzniká potreba vytvorenia miest, ktoré budú príťažlivé pre ich návštevníkov i pre miestnych obyvateľov, budú stimulovať rozvoj miestneho trhu a zároveň vznikne spojenie s pobrežím.“

Kyriaki Manola-Goundra, riaditeľka správneho orgánu programov URBAN II v Grécku
k.manola@mou.gr

VANTAA (FÍNSKO)

Rodinné stredisko pre prisťahovalcov

Celkové náklady: 210 000 EUR
Príspevok EÚ: 57 000 EUR

„Aj vo Fínsku sa zvyšuje počet prisťahovalcov a je dôležité zabrániť segregácii a radikalizácii. Program URBAN II vo Vantaa v blízkosti Helsínk preto podporil vznik rodinného centra, ktoré využíva rôzne praktické prístupy na podporu rodičov - prisťahovalcov pri výchove a vzdelávaní ich detí. Táto štruktúra podporuje integráciu a slúži ako prirodzené miesto stretávania finských žien a žien prisťahovalcov. V stredisku, ktoré sa orientuje na zákazníka, môžu rodiny dostať konkrétnu preventívnu pomoc a môžu sa zúčastniť na skupinových aktivitách. Skupiny vedú zamestnanci strediska – detské sestry, rodinní pracovníci, psychológovia, zdravotné sestry, sociálni pracovníci, ktorí spolupracujú v rámci viacerých profesií a integrácie, čo zabezpečuje dôkladnú a neustálu podporu.“

Jukka-Pekka Sorjonen, riaditeľ programu URBAN II Vantaa
jukka-pekka.sorjonen@vantaa.fi
www.urbanfinland.info

2007 – 2013: príprava novej generácie programov so stránkou Inforegio

Členské krajiny a regióny sa pripravujú na nadchádzajúce programové obdobie rokov 2007 – 2013. Stránky Inforegio na internete v tejto súvislosti prinášajú rozsiahle informácie a dôležité dokumenty pre všetkých účastníkov, ktorí sa podieľajú na týchto aktivitách.

Cieľom je uľahčiť výmenu medzi jednotlivými účastníkmi a širokou verejnosťou a informovať o dosiahnutom pokroku. Prosíme, aby ste vaše otázky a príspevky posielali na Generálne riaditeľstvo pre regionálnu politiku.

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/2007/index_sk.htm

Kontakty

Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre regionálnu politiku
Odbor 01 — Informácie a komunikácia
Thierry Daman
Avenue de Tervuren 41
B-1040 Brusel
Fax (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@cec.eu.int
Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Informácie o pomoci Európskej únie regiónom
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-826X

© Európske spoločenstvá, 2006.
Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

Úrad pre publikácie

Publications.eu.int